

Kongruence - je relace ekvivalence, která zachovává na algebra všech její n-ární operace: $\forall a, b, c, d \in G$ platí:

$$\begin{aligned} a \equiv b \wedge c \equiv d &\Leftrightarrow a+c \equiv b+d \\ a \cdot c &\equiv b \cdot d \\ a^{-1} &\equiv b^{-1} \\ -a &\equiv -b \end{aligned}$$

Eulerova funkce - udává počet čísel k , která jsou menší než číslo m a zároveň jsou s číslem m nesoudělná, tj. $\text{NSD}(m, k) = 1$

$$\text{Eulerova fce má tvar: } \varphi(m) = \varphi(p_1^{n_1} \dots p_r^{n_r}) = p_1^{n_1-1} \cdot (p_1-1) \cdot \dots \cdot p_r^{n_r-1} \cdot (p_r-1)$$

kde $p_1 \dots p_r$ je rozklad čísla m na součin prvočísel

Pr.1 Máme číslo $m=60$. Spočítejte jeho Eulerovu fci.

$$\begin{aligned} \varphi(60) &= \varphi(2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 5) = \varphi(2^2 \cdot 5 \cdot 3) = 2^{2-1} \cdot (2-1) \cdot 5^{1-1} \cdot (5-1) \cdot 3^{1-1} \cdot (3-1) = \\ &= 2^1 \cdot (1) \cdot 5^0 \cdot (1) \cdot 3^0 \cdot (2) = 16 \end{aligned}$$

$$\varphi(m) \equiv 1 \pmod{m}$$

Eulerova věta, Necht $m \in \mathbb{N}, a \in \mathbb{Z}$ a $\text{NSD}(m, a) = 1$. Pak $a^{\varphi(m)} \equiv 1 \pmod{m}$

Pr.2 Zjistěte zbytek čísla 2^{50+3} po dělení číslem 17.

$$\text{ - platí } \text{NSD}(17, 2) = 1 \text{ a } \text{NSD}(17, 3) = 1, \varphi(17) = 17 - 1 = 16$$

$$2^{16} \equiv 1 \pmod{17} \quad 1 \quad 3^{16} \equiv 1 \pmod{17}$$

$$\bullet 2^{50} = 2^{3 \cdot 16 + 2} \equiv 1 \cdot 2^2 \pmod{17} = 4$$

$$\bullet 3^{50} = 3^{3 \cdot 16 + 2} \equiv 1 \cdot 3^2 \pmod{17} = 9$$

- kongruence zachovává operace a proto můžeme napsat

$$2^{50} + 3^{50} \equiv 4 + 9 \pmod{17} = 13$$

Zbytek po dělení čísla $2^{50} + 3^{50}$ číslem 17 je 13.

■ Využít Eulerovy φ v šifře RSA - je to asymetrický šifrovací systém, protože k šifrování a dešifrování se používají dva odlišné klíče \rightarrow veřejný klíč a soukromý klíč

Postup tvorby klíčů:

1) zvolíme si dvě velká náhodná prvočísla p a q

2) spočítáme jejich součin $n = p \cdot q$

3) spočítáme Eulerovu φ $\varphi(n) = p \cdot (p-1) \cdot q \cdot (q-1)$

4) zvolíme si celé číslo $e < \varphi(n)$ a $\text{NSD}(e, \varphi(n)) = 1$

5) nalezneme číslo d tak, aby platilo $d \cdot e \equiv 1 \pmod{\varphi(n)}$

6) požad e je prvočíslo, pak $d = (1 + r \cdot \varphi(n)) / e$, kde

$$r = [(e-1) \cdot \varphi(n)^{(e-2)}]$$

Pr 3 Zvolili jsme si dvě prvočísla $p=5$ a $q=3$. Sestavíme klíč pro RSA,

- $n = p \cdot q = 5 \cdot 3 = 15$

- $\varphi(15) = 3^0 \cdot (3-1) \cdot 5^0 \cdot (5-1) = 2 \cdot 3 = 6$

- zvolíme si $e=3 \Rightarrow e < \varphi(n)=6$ a $\text{KSD}(3,6)=1$ a e je prvočíslo

- vypočítáme r a d :

$$r = \{ (3-1) \cdot \varphi(n) \}^{(3-2)} = 2 \cdot 6^1 = \underline{\underline{12}}$$

$$d = (1 + 12 \cdot 6) / 3 = \frac{73}{3} = \underline{\underline{24}}$$

Tedy $d \cdot e \equiv 1 \pmod{\varphi(n)} \Rightarrow 12 \cdot 3 \equiv 1 \pmod{6}$

- dvojice (n,e) tvoří veřejný klíč, kde n je modulo a e je šifrovací a
veřejný exponent

- dvojice (n,d) tvoří soukromý klíč, kde n je modulo a d je dešifrovací a
soukromý exponent.

• Chceme zašifrovat zprávu, kterou jsme převedli na číslo 8.

šifrování: $8^e \pmod{n} \Rightarrow 8^3 \equiv 2 \pmod{15}$, tj. 2 je šifra

dešifrování: $2^d \pmod{n} \Rightarrow 2^{24} = 879609302208 \equiv 8 \pmod{15}$,

tj. získali jsme opět původní zprávu 8.

Normální podgrupa: N je normální podgrupa grupy G , tj. $N \trianglelefteq G \iff$
 $\forall n \in N$ a $\forall g \in G$ platí:

$$g \cdot n \cdot g^{-1} \in N$$

- Obecně neplatí, že každá podgrupa je normální!
- V komutativních grupách jsou všechny její podgrupy normální, protože platí: $g \cdot n \cdot g^{-1} = g \cdot g^{-1} \cdot n = 1 \cdot n = n \in N$
 komutativita

Př 4/ Máme grupu $G = \{(a, b) \mid a, b \in \mathbb{R}\}$ s operací sčítání, která má tvar: $(a, b) + (c, d) = (a+c, b+d)$. Zjistěte zda podgrupa $H = \{(a, b) \mid 15 \mid 3a + 4b\}$ (zde 15 dělí kombinaci čísel $3a+4b$) je

normální podgrupa.

- spočteme inverzní prvek z prvku $g \in G$:

$$(a, b) + (c, d) = (0, 0) \quad \text{zde } (0, 0) \text{ je neutrální prvek}$$

$$(a+c, b+d) = (0, 0)$$

$$\hookrightarrow \begin{matrix} a+c=0 & \wedge & b+d=0 \\ c=-a & & d=-b \end{matrix}$$

$$\text{Tedy } g^{-1} = (-a, -b).$$

- máme došlázat $g + h + g^{-1} \in H$, zde $h = (e, f) \in H$ a platí $15/3e + 3f$

$$(a, b) + (e, f) + (-a, -b) = (a + e + (-a), b + f + (-b)) = (e, f) \in H \quad \checkmark$$

Tedy podgrupa H je normální podgrupou.

Pozn! Tato grupa G je komutativní, tj. všechny její podgrupy jsou normální.

Pr 5 Máme grupu všech zobrazení z \mathbb{R} do \mathbb{R} , tj. $G = \{f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}; f(x) = ax + b;$
 $a, b \in \mathbb{R}; a \neq 0\}$. Zjistěte zda podgrupa $T = \{g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, g(x) = x + b; b \in \mathbb{R}\}$
 je normální. Na této grupě je definována operace sčítání funkcí.

- zjistíme inverzní prvek z $f \in G$:

$$f(x) = ax + b \quad y = ax + b \Rightarrow x = \frac{y-b}{a}$$

$$f: f^{-1}(x) = \frac{x-b}{a}$$

- došlážeme $f \circ g \circ f^{-1} \in T$, zde $g(x) = x + b' \in T$:

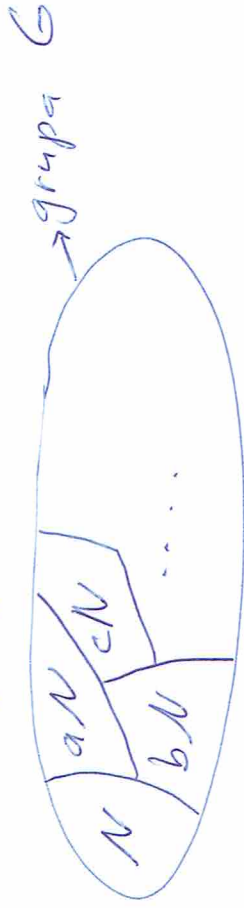
$$\begin{aligned} f \circ g \circ f^{-1}(x) &= f\left(g\left(f^{-1}(x)\right)\right) = f\left(g\left(\frac{x-b}{a}\right)\right) = f\left(\frac{x-b}{a} + b'\right) = \\ &= a \cdot \left(\frac{x-b}{a} + b'\right) + b = x - b + ab' + b = \end{aligned}$$

$$= x + \underbrace{ab' + b}_{=c} = x + c \in T$$

Tedy T je normální podgrupa.

Rozklad grupy G podle podgrupy N :

- levý rozklad je $G/N = \{x \cdot N, x \in G\}$, kde levá třída grupy G podle podgrupy N určená prvkem $a \in G$ je $a \cdot N = \{a \cdot n, n \in N\}$.
- pravý rozklad je $G/N = \{N \cdot x, x \in G\}$, kde pravá třída grupy G podle podgrupy N určená prvkem $a \in G$ je $N \cdot a = \{n \cdot a, n \in N\}$.

- sjednocením všech tříd rozkladu dostaneme celou grupu G .
- každé dvě třídy jsou disjunktivní, tj. nemají žádný společný prvek.

Pozn: Podgrupa N je normální $\Leftrightarrow aN = Na$

Př. 6 Máme grupu čtvercových matic nad racionálními čísly, tj.

$$G = \left\{ \begin{pmatrix} a & b \\ c & d \end{pmatrix} ; a, b, c, d \in \mathbb{Q} \right\}.$$

Zjistěte zda levá přída rozkladu a pravá třída ~~rozkladu~~ podle podgrupy $H = \left\{ \begin{pmatrix} e & o \\ o & e \end{pmatrix} ; e \in \mathbb{Q} \right\}$ se rovnají. Je zde definována operace násobení matic.

$$\circ \begin{pmatrix} e & o \\ o & e \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} a & b \\ c & d \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} ea & eb \\ ec & ed \end{pmatrix} \quad \text{rovnají se}$$

$$\circ \begin{pmatrix} a & b \\ c & d \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} e & o \\ o & e \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} ae & be \\ ce & de \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} ea & eb \\ ec & ed \end{pmatrix}$$

úměrně
číslo je komutativní

Tedy pravá a levá třída rozkladu se rovnají a tedy H je normální podgrupa.

• Důležitost normálních podgrup - jsou důležité pro zavedení operace na faktorgrupe. Pro třídy rozkladu platí:

$$\begin{aligned} aN = bN &\Leftrightarrow a^{-1}b \in N & \text{pro } \forall a, b, c, d \in G \\ cN = dN &\Leftrightarrow c^{-1}d \in N \end{aligned}$$

kde G je grupa a N je její podgrupa.

- Zavedeme zde operaci \cdot pro kterou platí $aN = bN \cdot cN = dN \Rightarrow a \cdot cN = b \cdot dN$

- Podle rovnice (1) můžeme přepsat $aN = bN$ na $(ac)^{-1}bd \in N$ a máme zjistiť zda opravdu $(ac)^{-1}bd$ je $\in N$.

$$\text{Tedy } (ac)^{-1}bd = \underbrace{c^{-1} \cdot a^{-1} \cdot b \cdot c}_{\in N} \cdot \underbrace{c^{-1} \cdot d}_{\in N} \in N$$

zde vložíme $c \cdot c^{-1}$

$\in N$ - pořadí N je normální, takže to platí!

Tedy zavedená operace o na faktorgruppách je korektní!

Faktorizace grup
a důležitá je tzv. Hlavní věta o faktorgruppách (ve skriptech je to věta 2.22
či pozn. 2.23).

Postup jak najít faktorgrupu:

1) určit, kdy jsou dva prvky ze stejné třídy rozkladu, tj.
dva prvky $a, b \in G$ jsou ve stejné třídě $\Leftrightarrow a^{-1}b \in N$.

2) Zavedeme $f: G \rightarrow K$, kde K je izomorfna s G/N

$$\begin{array}{ccc} G & \xrightarrow{f} & K \\ & \searrow & \uparrow \cong \\ & & G/N \end{array}$$

$K \cong G/N$ neboli jsou izomorfni \Leftrightarrow
 $\Leftrightarrow f$ je surjektivní homomorfismus
jehož jádro tvoří podgrupu N .

3) Ověřem, že f je homomorfismus

4) Ověřem, že f je surjektivní

5) ověřem, že jádro homomorfismu je podgrupa N , podle které
rozkládáme grupu G .

Př 7) Faktorizujte grupu $(\mathbb{P}, +)$ podle podgrupy $k \cdot \mathbb{P} = \{k \cdot n, n \in \mathbb{P}\}$.

1) Dva prvky $a, b \in \mathbb{P}$ patří do stejné třídy $\Leftrightarrow -a + b \in k \cdot \mathbb{P}$

$$\Leftrightarrow k \mid b - a \Leftrightarrow a \equiv b \pmod{k}$$

tj. dva prvky ležící ve stejné třídě, rozdíl po dělení číslem k mají stejný zbytek.

2) Zavedeme $f: (\mathbb{P}, +) \longrightarrow (\mathbb{P}_k, \oplus)$

$$f(x) = [x]_k$$

3) ověříme homomorfismus:

$$\underline{f(x) \oplus f(y) = [x]_k \oplus [y]_k = [x+y]_k = \underline{f(x+y)}}$$

\hookrightarrow je to homomorfismus ✓

4) Surjektivita:

musí platit, že pro $\forall [x]_k \in \mathbb{P}_k$ existuje $\exists y \in \mathbb{P}$:

$$f(y) = [x]_k$$

$$[y]_k = [x]_k \Leftrightarrow y \equiv x \pmod{k} \rightarrow \text{takové } y \text{ určitě existuje ✓}$$

\hookrightarrow je to surjektivita.

5) Jádro homomorfismu:

$$\ker f = \{x, f(x) = [0]_k\} = \{x, [x]_k = [0]_k\} = \{x, k \mid x\} = \underline{k \cdot \mathbb{P}} \rightarrow \text{platí, že jádro homom. je } k \cdot \mathbb{P}. \checkmark$$

Tedy faktorgrupa pro grupu $(\mathbb{R}, +)$ podle podgrupy $(k \cdot \mathbb{Z}, +)$ je $(\mathbb{R}_k, +)$.

Pr 8 Máme grupu všech zobrazení $G = \{f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}; f(x) = ax + b, a, b \in \mathbb{R}, a \neq 0\}$ s operací složené fci. Faktorizujte grupu podle její normální podgrupy $T = \{g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, g(x) = x + b, b \in \mathbb{R}\}$.

1) Prvů jsou ve stejné třídě:
 $h(x) = ax + b, t(x) = cx + d \in G \Leftrightarrow h^{-1} \circ t(x) \in T$

$$h^{-1}(x) = \frac{x-b}{a}$$

$$h^{-1} \circ t(x) = h^{-1}(t(x)) = h^{-1}(cx + d) = \frac{(cx + d) - b}{a} = \frac{c}{a}x + \frac{d-b}{a} = \frac{c}{a}x + \underbrace{\frac{d-b}{a}}_{=t} = t \in T \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \frac{c}{a} = 1 \text{ neboli } \underline{\underline{c=a}}$$

2) pro zavedení zobrazení g je pro nás důležitý pouze lineární koeficient funkce f , tj. $f(x) = ax + b$ je důležitý \underline{a} .

Takže $g(f(x)) = g(ax + b) \mapsto a$

a tedy zobrazení je $g: (G, \circ) \longrightarrow (\mathbb{R} \setminus \{0\}, \cdot)$

3) homomorfismus:

$$\varphi(h \circ t(x)) = \varphi(h(t(x))) = \varphi(h(ex+d)) = \varphi(a(ex+d)+b) = \\ = \varphi(aex+ad+b) = \underline{ac} \quad \text{rovnají se}$$

$$\varphi(h(x)) \cdot \varphi(t(x)) = \varphi(ax+b) \cdot \varphi(ex+d) = \underline{a \cdot c}$$

- je to homomorfismus ✓

4) Surjektivita:

pro $\forall a \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$ existuje $f \in G$: $fx = ex+d \in G$:

$$\varphi(fx) = a$$

$$\varphi(ex+d) = a$$

$$\underline{c = a}$$

- žádná funkce lze určit najít. ✓

5) Jádru homomorfismu:

$$\text{Ker } \varphi = \{fx \mid \varphi(fx) = 1\} = \{fx \mid \varphi(ax+b) = 1\} = \{fx \mid a=1\} = \\ = \{fx \mid fx = x+b\} = \underline{T} \quad \checkmark$$

Tedy faktorgrupa grupy (G, \circ) podle podgrupy (T, \circ) je $(\mathbb{R} \setminus \{0\}, \cdot)$.

Pozn Paralela faktoralgeber ~~ab~~ informace:

Redukce DKA automatu, kdy dva stavy patří do jedné třídy

\Leftrightarrow jsou tyto stavy nerozlišitelné. Tedy redukovaný DKA je

faktoralgeber pro DKA automat.

Ideał: Podzbiór I zbioru R je ideałem, $I \triangleleft R \Leftrightarrow$ płati:

- 1) I je nepróżdną množiną, tj. $I \neq \emptyset$.
- 2) pro $\forall a, b \in I$ płati: $(a+b) \in I$, tj. $(I, +)$ tworzy additywną podgrupę grupy $(R, +)$.
- 3) pro $\forall r \in R, \forall a \in I$ płati: $ra \in I$ a $ar \in I$.

Lewy ideał je podzbiorem I , pro który płati $r \cdot I = \{r \cdot i, i \in I\} \subseteq I$, tj. $r \in I$.

Prawy ideał je podzbiorem I , pro który płati $I \cdot r = \{i \cdot r, i \in I\} \subseteq I$, tj. $i \in I$.

Ideał je teżowy, jeśli je lewym i prawym ideałem.

Př 91 Máme nekmutativní obor matic $(M_{2 \times 2}(\mathbb{Q}), +, \cdot)$ - je množina matic $H = \left\{ \begin{pmatrix} a & 0 \\ b & 0 \end{pmatrix}, a, b \in \mathbb{Q} \right\}$ pravým, resp. levým ideałem?

Levý ideał: $\begin{pmatrix} a & b \\ c & d \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} e & 0 \\ f & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} ae + bf & 0 \\ ce + df & 0 \end{pmatrix} \in H \quad \forall \rightarrow$ je to levý ideał

Pravý ideał: $\begin{pmatrix} e & 0 \\ f & 0 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} a & b \\ c & d \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} ea & eb \\ fa & fb \end{pmatrix} \notin H \rightarrow$ není pravý ideał.

Tedy množina H není ideałem oboru, je pouze levým ideałem.

Př 10) Máme okruh $(\mathbb{Z}, +, \cdot)$. Je množina generovaná jedním prvkem n ideálním okruhem?

- množina generovaná jedním prvkem n má tvar:

$$\langle n \rangle = \{ \dots, -2n, -n, 0, n, 2n, \dots \} = \{ k \cdot n \mid k \in \mathbb{Z} \} = n \cdot \mathbb{Z}$$

1) $n\mathbb{Z} \neq \emptyset$ tj. je to neprázdná množina.

2) pro $\forall a, b \in n\mathbb{Z}$, kde $a = nx, x \in \mathbb{Z}$ má platit $a+b \in n\mathbb{Z}$
 $b = ny, y \in \mathbb{Z}$

$$a+b = nx + ny = n(x+y) = n \cdot z \in n \cdot \mathbb{Z} \quad \checkmark$$

distributivita
okruhu $= z \in \mathbb{Z}$

3) pro $\forall r \in \mathbb{Z}, \forall a \in \mathbb{Z}$, kde $a = nx, x \in \mathbb{Z}$ platí:

$$r \cdot a = r \cdot n \cdot x = n \cdot \underbrace{rx}_{\text{komutativita}} = n \cdot \underbrace{t}_{\text{násobení čísel}} \in n\mathbb{Z} \quad \checkmark$$

$$a \cdot r = n \cdot x \cdot r = n \cdot \underbrace{xr}_{s \in \mathbb{Z}} = n \cdot s \in n\mathbb{Z} \quad \checkmark$$

\hookrightarrow Tedy množina generovaná jedním prvkem n je ideálním okruhem celých čísel $(\mathbb{Z}, +, \cdot)$.

Př 11) Příklad ideálu tohoto okruhu celých čísel $(\mathbb{Z}, +, \cdot)$:

$$\langle 2 \rangle = \{ \dots, -4, -2, 0, 2, 4, \dots \}$$

$$\langle 3 \rangle = \{ \dots, -6, -3, 0, 3, 6, \dots \}$$

$$\langle 4 \rangle = \{ \dots, -8, -4, 0, 4, 8, \dots \}$$

• Hlavním ideálem je ideál generovaný jedním prvkem, tj. $\langle 2 \rangle, \langle 3 \rangle, \langle 5 \rangle$ jsou hlavní ideály.

• Maximální ideál je takový, že platí:

- ideál I je maximální $\Leftrightarrow I \subseteq J$ a $J=I$ nebo $J=R$ - celý okruh

tedy z pří 11, jsou maximální ideály pouze $\langle 2 \rangle, \langle 3 \rangle$.

Ideál $\langle 4 \rangle$ není maximální protože je podmnožinou ideálu $\langle 2 \rangle$,

tj. $\langle 4 \rangle \subseteq \langle 2 \rangle$.

Faktorizace okruhů

- R je okruh, I je ideál okruhu. $R/I = \{a+I, a \in R\}$ je faktorekruh.

- platí, že $(I, +)$ je normální podgrupou aditivní grupy $(R, +)$ okruhu.

- pro faktorekruh musí platit, že pro aditivní operaci se jedná o faktorgrupu a pro multiplikativní operaci se jedná o monoid.

- Operace zavedené na faktorekruhu:

$$(a+I) + (b+I) = (a+b)+I$$

$$(a+I) \cdot (b+I) = a \cdot b + I$$

Pří 12) Faktorizujeme okruh $(\mathbb{Z}, +, \cdot)$ podle množiny sudých čísel, tj. podle $2\mathbb{Z} = \{2k, k \in \mathbb{Z}\}$. Z předchozího příkladu přejde víme, že obecně

$n\mathbb{Z}$ je ideálem okruhu, tj. $2\mathbb{Z}$ je ideálem okruhu $(\mathbb{Z}, +, \cdot)$.

- nejednotě zjistiťe zda pro aditivní operaci se jedná o faktografu,
tj. 1) dva prvky ležejí ve stejné třídě $\Leftrightarrow -a+b \in 2\mathbb{Z} \Leftrightarrow 2 \mid b-a \Leftrightarrow$
 $\Leftrightarrow a \equiv b \pmod{2}$

2) Zavedeme ~~mapu~~ $f: \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}_2$, tj. funkce zobrazuje prvky
do jedné ze dvou tříd.

3)-5) homomorfismus, surjekce a zda jádro homomorfismu tvoří
obecně $2\mathbb{Z}$ bylo řešeno v příkladě $|\mathbb{Z}/\mathbb{Z}|$ tj. platí to

i pro $2\mathbb{Z}$.

\Rightarrow Tedy faktorebruh má zápis $\mathbb{Z}/_{2\mathbb{Z}} = \{a+2\mathbb{Z}, a \in \mathbb{Z}\}$, jsou
zde dvě třídy $0+2\mathbb{Z}$ pro sudá čísla a $1+2\mathbb{Z}$ pro lichá čísla.

- Musí se ověřit, zda zde platí operace zavedené na faktorebruhách,

$$+ : (a+2\mathbb{Z}) + (b+2\mathbb{Z}) = a+b + \underbrace{2\mathbb{Z}+2\mathbb{Z}}_{\in \mathbb{Z}} = (a+b) + 2\mathbb{Z} \in 2\mathbb{Z} \quad \checkmark$$

$$\therefore (a+2\mathbb{Z}) \cdot (b+2\mathbb{Z}) = a \cdot b + \underbrace{a \cdot 2\mathbb{Z} + b \cdot 2\mathbb{Z}}_{\in 2\mathbb{Z}} + \underbrace{2\mathbb{Z} \cdot 2\mathbb{Z}}_{\in 2\mathbb{Z}} = a \cdot b + 2\mathbb{Z} \in 2\mathbb{Z} \quad \checkmark$$

Tedy Faktorebruh obdrhuje $(\mathbb{Z}_2, +, \cdot)$ podle ideálu $(2\mathbb{Z}, +, \cdot)$ je
 $(\mathbb{Z}_2, +, \cdot)$.